

Aan:  
de voorzitter en de leden van  
provinciale staten van Drenthe

Assen, 9 juni 2004  
Ons kenmerk 24/6.14/2004005953  
Behandeld door de heer H.W.A. van der Meer (0592) 36 58 02  
Onderwerp: Nota Ruimte en Provinciaal omgevingsplan (POP) II

Geachte voorzitter/leden,

Op 23 april 2004 heeft het kabinet een nieuw standpunt bepaald over het nationaal ruimtelijk beleid tot 2020, met een doorkijk naar 2030. Dit is verwoord in de Nota Ruimte, planologische kernbeslissing (PKB) deel 3, en toegezonden aan de Tweede Kamer voor de parlementaire behandeling. Dit nieuwe standpunt vervangt het kabinetsbesluit over de Vijfde nota op de ruimtelijke ordening (VIJNO) en integreert het gestarte proces voor de PKB Tweede structuurschema groene ruimte (SGR2). Ook omvat het de hoofdlijnen van de PKB Nationaal verkeers- en vervoersplan. Na vaststelling door de Tweede en Eerste Kamer is sprake van de regeringsbeslissing, PKB deel 4 Nota Ruimte. Met het voorbehoud van parlementaire behandeling, informeren wij u over de belangrijkste uitkomsten voor Noord-Nederland en specifiek voor Drenthe.

In SNN-verband ondernemen wij actie richting Tweede Kamer om de Nota Ruimte op een aantal onderdelen nog bijgesteld te krijgen. De belangrijkste punten waarover wij het niet eens zijn geworden met het kabinet zijn de opname van de Noordelijke ontwikkelingsas (NOA) in tekst en op kaart, de positie voor alle vier de prioritaire steden in Noord-Nederland en de beschermingsregimes voor beheers- en "ruime jas"-gebieden in het natuurbeleid.

### **Relatie met andere kabinetsnota's**

Tegelijk met de Nota Ruimte zijn vastgesteld de Uitvoeringsagenda Nota Ruimte en de Agenda vitaal platteland met het bijbehorend Meerjarenprogramma landelijk gebied. Deze documenten geven het rijksbeleid aan voor het landelijk gebied en zijn eind mei aan u toegestuurd.

Het ruimtelijk-economisch beleid en de daaruit voortvloeiende investeringsprioriteiten worden uitgewerkt in de Nota gebiedsgerichte economische perspectieven (GEP) en het Actieplan bedrijventerreinen. De verwachting is dat het kabinet de Nota GEP begin juli vaststelt.

Het verkeers- en vervoersbeleid wordt verwoord in de Nota mobiliteit. Deze nota doorloopt ook de PKB-procedure vanwege de doorwerking van het rijksbeleid naar het provinciaal en gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid. De planning daarvan is dat het kabinet het beleidsvoornemen (PKB deel1) september/oktober uitbrengt, waarop vervolgens kan worden ingesproken.

### **Meer beleidsverantwoordelijkheid provincies en gemeenten**

Als wij kijken naar de verschillen met PKB deel 3 VIJNO en PKB deel 1 SGR2, constateren wij duidelijke verbeteringen in de rolverdeling tussen Rijk, provincie en gemeenten. Waar het kabinet stelt dat met de Nota Ruimte provincies en gemeenten vooral meer bewegingsvrijheid krijgen, is het goed voor ogen te hebben dat die stelling correct is ten opzichte van PKB deel 3 VIJNO, waarin een systematiek met rode en groene contouren voor een sterke rijkssturing zorgde. Ten opzichte van het geldende rijksbeleid van de Vierde nota op de ruimtelijke ordening geldt dat beperkt. Dan zou veeleer de stelling kunnen gelden dat het kabinet zich, naast het aangeven van een basisbeschermingsniveau, minder verantwoordelijk stelt voor de ruimtelijke ontwikkeling voor heel Nederland. Provincies en gemeenten krijgen niet eens zozeer meer bewegingsvrijheid, maar wel meer beleidsverantwoordelijkheid. Het kabinet concentreert zich vooral tot een aantal ontwikkelingen die van belang zijn voor de internationale concurrentiepositie en de ruimtelijke hoofdstructuur.

De grotere beleidsverantwoordelijkheid gaat evenwel niet gepaard met meer financiële armslag voor provincies of nieuwe instrumenten, zoals een provinciale grondexploitatie of kostenverhaal, die de provincie in staat zouden stellen de eigen financiële ruimte te vergroten. Zo zet het kabinet zijn financiën sterker in op die onderdelen die tot de ruimtelijke hoofdstructuur worden gerekend. Het kabinet kiest er vooral voor om in de economisch meest dynamische gebieden van Nederland te investeren (stedelijke netwerken, economische kerngebieden, mainports en greenports) omwille van een sterkere internationale concurrentiepositie.

### **Positie Noord-Nederland**

Als wij kijken naar hoe de afspraken van het Langman-akkoord zijn vertaald, zijn wij minder positief ten opzichte van hetgeen in PKB deel 3 VIJNO was overgenomen van de Kompas-visie.

- Positief is de bevestiging dat met Noord-Nederland overeenstemming bestaat over een regionaal toegespitste aanpak (Langman) om het faseverschil in ontwikkeling ten opzichte van overig Nederland weg te werken. Het kabinet maakt daar-entegen niet duidelijk hoe zich dat in het nationaal ruimtelijk beleid en komende rijksnota's vertaalt.
  - Als vervolgens wordt gekeken hoe Noord-Nederland op de ruimtelijk-economische kaarten staat, missen wij een aantal elementen die logischerwijs uit die overeenstemming zouden moeten volgen. De economische kernzone Groningen-Assen heeft de positie van nationaal stedelijk netwerk gehouden. De toezegging aan Leeuwarden dat het financieel-economisch en ruimtelijk-instrumenteel op gelijke voet wordt behandeld met Groningen en Assen wordt nagekomen, maar de specifieke positie van Emmen wordt niet meer erkend. Alleen Groningen is nu nog economisch kerngebied in Noord-Nederland en dat vinden wij te mager, gegeven de erkenning door het Rijk dat voor Noord-Nederland ook specifieke argumenten gelden en dat er een gezamenlijk gedragen visie is op de ruimtelijk-economische ontwikkeling (Langman).
  - De overige economische kernzones komen niet meer in een beleids categorie als regionale netwerken terug. Dat is op zich aanvaardbaar, omdat het initiatief bij de provincies en de samenwerkende gemeenten ligt en wij ons Kompas-beleid kunnen voortzetten. Het is evenwel de vraag of het kabinet voldoende instrumentarium beschikbaar blijft stellen aan provincies en gemeenten om invulling te geven aan de opgaven voor de regionale netwerken wanneer de beschikbare middelen meer op de nationale netwerken worden gericht.
  - Ook de overname van het concept van de NOA is te weinig in tekst en kaart vertaald. Alleen de internationale vervoersas A6/A7/Zuiderzeelijn/vaarweg Lemmer-Delfzijl is volledig op kaart gezet. De vervoersas A28/A37/E233 is slechts gedeeltelijk opgenomen en dan alleen het deel A28 Zwolle-Hoogeveen-Assen-Groningen. Het belangrijkste verschil van opvatting is dat wij een netwerkbenadering volgen en de NOA in het ruimtelijk beleid een structurerende werking geven, terwijl het kabinet primair naar het oplossen van bereikbaarheidsproblemen van de economische kerngebieden, greenports en mainports kijkt. Het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) verschilt hier sterk van mening met het kabinet hoe tegen de rol van infrastructuur in verstedelijkingsprocessen aan te kijken en hoe daar in de investeringsstrategie consequenties aan te verbinden.
  - Het kabinet wijst in Noord-Nederland vijf gebieden als nationaal landschap aan. Ons voorstel om Zuidwest-Drenthe, een gebied met landschappelijk, natuurlijk en recreatief bijzondere kenmerken, daar als zesde aan toe te voegen, heeft het kabinet geheel niet willen overwegen. Met de VIJNO en SGR2 zouden wij dit gebied als provinciaal landschap hebben aangewezen, maar die beleids categorie is vervallen. Dit betekent dat wij geen (extra) rijksmiddelen voor landschap in dat gebied kunnen inzetten, maar andere middelen moeten zoeken.
  - Het kabinet maakt zich sterk voor de landbouwonwikkelingsgebieden: gebieden waar het kabinet streeft naar bundeling van de niet-grondgebonden en/of kapitaalintensieve landbouw. Dit zijn de belangrijkste gebieden voor de glastuinbouw en de bloembollenteelt. Andere specifieke aandachtsgebieden zijn de reconstructiegebieden en gebieden met natuurlijke handicaps, zoals de veenweidegebieden in de Randstad. Grootschalige landbouwgebieden waar landbouw voor de internationale markt kan produceren, zoals in Noord-Nederland, Flevoland en Zeeland, krijgen daarentegen geen aandacht.
- De noodzakelijke hervormingen in de landbouw hebben gevolgen voor de sector

en ook de (leef)omgeving in deze gebieden. Ons pleidooi voor een op het Noorden toegesneden flankerend beleid, om de hervorming van de internationale concurrentiepositie van de landbouwgebieden te ondersteunen, heeft het kabinet niet overgenomen.

Kortom, positief is dat de specifieke positie van Noord-Nederland wordt erkend en een aantal beleidscategorieën in Noord-Nederland van toepassing is, maar bij de verdere uitwerking van het rijksbeleid moet blijken of deze erkenningen ook de betekenis krijgen die met het Langman-akkoord zijn overeengekomen. In die zin vinden wij dat het kabinet op genoemde punten de ontwikkeling van Noord-Nederland niet voldoende steunt.

## **Nota Ruimte en POP II**

Het POP II is opgesteld met kennis van de beleidskaders die bij het Rijk voor wonen, werken, mobiliteit, natuur en recreatie in ontwikkeling waren en waarover wij met het huidige en de voorgaande kabinetten hebben overlegd. In die zin is met POP II op het nieuwe rijksbeleid geanticipeerd. Op enkele punten die veelvuldig in de discussie over POP II naar voren zijn gebracht of de media hebben bereikt, geven wij een toelichting hoe wij daarmee rekening hebben gehouden of hoe dat zich tot het POP verhoudt.

### *Wijziging Wet op de Ruimtelijke Ordening*

Naast de Nota Ruimte is het kabinet ook bezig met de herziening van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Deze treedt naar verwachting in 2006 in werking. In de toekomst betekent dit dat het strategisch beleid in een structuurvisie wordt neergelegd. Voor de bindende doorwerking van het beleid naar bestemmingsplannen krijgt de provincie een aantal nieuwe instrumenten, waaronder de provinciale ruimtelijke verordening. In IPO-verband werken wij mee aan een pilot waarmee de mogelijkheden en onmogelijkheden van een provinciale ruimtelijke verordening worden verkend. Na de wetswijziging blijft POP II het kader vormen voor ons handelen. Bij een volgende herziening van het POP zal ingespeeld worden op de nieuwe wet. Wij houden u op de hoogte van de ontwikkelingen rond de wetswijziging.

### *Wonen en werken*

#### **- Eigen behoefte/migratiesaldo nul**

In de discussies over POP II is enkele keren aangegeven dat dorpen meer ruimte moeten krijgen om voor de eigen behoefte te kunnen bouwen. Daarbij is ook verwezen naar de Stellingnamebrief van het vorige kabinet en wat de Nota Ruimte daarover zou zeggen. Nu was de Stellingnamebrief een reactie op de PKB deel VIJNO en kondigde daarmee aan in welke richting de Nota Ruimte werd aangepast. De Nota Ruimte stelt dat iedere gemeente de ruimte krijgt om voor de eigen bevolkingsaanwas te kunnen bouwen, waarbij het saldo van alle verhuisbewegingen op nul wordt gesteld. Dit wordt ook wel de "migratiesaldo nul"-benadering genoemd. Dit uitgangspunt hebben wij ook voor POP II gehanteerd, waarbij de gemeenten via woonplannen hun eigen behoefte nader kunnen onderbouwen en invullen.

- Contourensystematiek

In enkele reacties is gesteld dat de Drentse contourensystematiek strijdig is met de Nota Ruimte, omdat deze nota juist volledig afstand heeft genomen van de contourensystematiek van de VIJNO. Belangrijke constatering is dat POP I al gold voordat het Rijk met de VIJNO aan de slag ging en dat beide systematieken wezenlijk verschillen. De Drentse benadering gaat uit van behoud van bijzondere omgevingskwaliteiten, terwijl de insteek van de VIJNO was iedere dorpsuitbreiding aan banden te leggen ongeacht de kwaliteiten van de omgeving. Ook de Nota Ruimte vraagt van provincies om bijzondere natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten te beschermen en te ontwikkelen waarvoor provincies ook eigen instrumenten kan inzetten. In POP II is de contourensystematiek een belangrijk element in een zorgvuldige afweging tussen de belangen van de dorpen en de steden en de Drentse waarden in het landelijk gebied.

### *Natuur en recreatie*

- Ecologische verbindingen

Het kabinet wil de ecologische verbindingzones niet langer planologisch beschermen en ook geen financiën beschikbaar stellen voor aankoop, inrichting en beheer van nog te ontwikkelen verbindingzones, maar laat dit aan de provincies over. Dit ten gunste van de robuuste verbindingen die wel onderdeel zijn van de ecologische hoofdstructuur (EHS) en voor een deel ook samenvallen met de voorkeurstracés voor de ecologische verbindingen. Niet duidelijk is of de gerealiseerde verbindingen onder de EHS-bescherming blijven vallen. Het is niet acceptabel dat het kabinet eenzijdig terugkomt op afspraken die over de realisatie en de bescherming van ecologische verbindingen zijn gemaakt.

- "Ruime jas"-gebieden

Binnen deze gebieden, waarvoor de agrarische hoofdfunctie geldt, kunnen voor kleinere oppervlakten beheersovereenkomsten worden afgesloten. In een eerder beleidsvoornemen (SGR II, deel 1) heeft het kabinet aangegeven dat deze gebieden pas tot de EHS worden gerekend wanneer voor meer dan 20% van het begrensde gebied beheersafspraken zijn overeengekomen. In Drenthe komt dat niet voor en dus zijn de huidige "ruime jas"-gebieden geen onderdeel van de EHS. Deze stelling wordt feitelijk door het Rijk betwist in de discussie over het bedrijventerrein Buitenvaart II bij Hoogeveen. De Nota Ruimte geeft nu duidelijk aan dat "ruime jas"-gebieden deel uitmaken van de EHS waarop het bijbehorende afwegingskader van "nee, tenzij ..." van toepassing is. Zowel in SNN-verband alsook in IPO-verband wordt tegen deze beleidswijziging bezwaar gemaakt.

- EHS-saldobenadering

Met een saldobenadering voor de EHS creëert het kabinet voor zichzelf de ruimte om ook op gebiedsniveau een "nee, tenzij"-afweging te kunnen maken. Dit moet op gebiedsniveau ontwikkelingen mogelijk maken waarvan de gewenste uitkomst vooraf door betrokken overheden en partijen is bepaald en die bij afzonderlijke beoordelingen van plannen, projecten of handelingen niet gerealiseerd kan worden.

De Nota Ruimte geeft de voorwaarden aan waarop voorstellen van gemeenten en provincies worden getoetst. Wij zullen bekijken voor welke gewenste ontwikkelingen de saldobenadering een oplossing kan bieden.

- Recreatiewoningen

De minister van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer (VROM) heeft aan provincies en gemeenten gevraagd met voorstellen te komen welke situaties van permanente bewoning van recreatieverblijven (woningen en complexen) in aanmerking komen voor legalisering. In de Nota Ruimte is het beleidskader aangegeven voor situaties waarin recreatiewoningen en -complexen met reguliere woningbouw worden gelijkgeschakeld en omzetting van een recreatiebestemming in een woonbestemming aanvaardbaar is. Samen met de gemeenten zijn wij bezig met een inventarisatie naar permanente bewoning. In POP II is als uitgangspunt neergelegd dat permanente bewoning van recreatieverblijven ongewenst is, omdat het leidt tot verlies aan capaciteit (met extra behoefte elders), een lagere economische omzet(groei) en werkgelegenheid. Ook is het in strijd met het verstedelijkingsbeleid. Met POP II konden wij niet vooruitlopen op de uitkomsten van de inventarisatie. Afhankelijk van de problematiek die daaruit voortkomt, moet blijken of het nodig is aanvullende criteria te formuleren om de aanvaardbaarheid van legalisering te kunnen beoordelen. Dit zien wij als een uitwerking van POP II.

Wij nemen aan dat u hiermee voldoende bent geïnformeerd over PKB deel 3 Nota Ruimte en de relatie op een aantal onderwerpen met POP II.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

ga/cs.coll.

Aan de leden van de Vaste Kamercommissie VROM  
Postbus 20018  
2500 EA DEN HAAG

Groningen, 9 juni 2004

Ons kenmerk : SNN/2004-15323  
Behandeld door : F.G.A.M. Cox  
Telefoonnummer : 0592-365621  
Onderwerp : SNN-reactie Nota Ruimte

Geachte dames en heren,

Op 28 juni aanstaande debatteert u met de minister van VROM over de hoofdlijnen van de Nota Ruimte. Wij vinden het van groot belang dat u op de hoogte bent van de standpunten van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) en deze in het hoofdlijnen debat aan de orde stelt.

Op 27 april jl. heeft het Kabinet de Nota Ruimte gepresenteerd. Het SNN heeft te kennen gegeven tevreden te zijn over de wijze waarop deze Nota tot stand is gekomen. In een relatief korte periode heeft het kabinet de Nota opgesteld. Deze snelle aanpak schept duidelijkheid voor de burgers, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Niettemin vindt het SNN dat het kabinet Noord-Nederland op diverse onderdelen onvoldoende de juiste strategische positie geeft voor doorgaande ontwikkeling.

#### **Regionale kwaliteit in goede handen.**

Het SNN ondersteunt de keuze van het kabinet voor meer ruimte voor decentrale afweging en voor een belangrijke regierol van de provincies daarbij. Het SNN hecht eraan te benadrukken dat Noord-Nederland (provincies, gemeenten en waterschappen) zeer wel in staat is om de ruimtelijke kwaliteit te bevorderen en te bewaken, zoals ook uit de Ruimtelijke Verkenningen van het ministerie van VROM is gebleken. Ons Kompasbeleid is ontwikkelingsgericht met behoud van de specifieke waarden in Noord-Nederland (de mal-contramal-benadering; gericht op concentratie van wonen en bedrijvigheid in de economische kernzones en op het vitaal, leefbaar en aantrekkelijk houden van het landelijk gebied). Noord-Nederland koestert en bewaakt dus de kwaliteiten van dit landsdeel en is ook bereid hierover afspraken te maken. Uiteraard zullen deze afspraken altijd ontwikkelingsgericht moeten zijn, want Noord-Nederland heeft de ambitie om zich verder te ontwikkelen als een gebied met een schakelfunctie tussen Randstad en Noordoost-Europa.

#### **Regionaal beleid continueren zoals afgesproken.**

Genoemde ambitie van Noord-Nederland brengt ons bij een belangrijk kritiekpunt, namelijk dat het kabinet met de Nota Ruimte op een aantal punten de ontwikkeling van Noord-Nederland onvoldoende ondersteunt.

Met name de verantwoordelijkheid van het Rijk voor het overbruggen van het economisch faseverschil tussen Noord-Nederland en overig Nederland door het voeren van regionaal beleid (onder andere door het nakomen van de Langman-afspraken na 2006) en de positionering van

het Noorden als schakelfunctie tussen Randstad en Noordoost-Europa klinken onvoldoende door in de Nota Ruimte.

Het spreekt voor zich dat het beleid uit de Nota Ruimte, inclusief deze aanscherping, wordt doorvertaald en de economische Nota "Pieken in de Delta". In deze Nota moet dan ook het uitgangspunt zijn dat er overeenstemming bestaat over een regionaal toegespitste aanpak voor Noord-Nederland om het faseverschil weg te werken, waarbij ook de consequenties voor ruimtereserveringen voor wonen en werken nadrukkelijk aan de orde zijn.

De verdere ontwikkeling van de multimodale Noordelijke Ontwikkelingsas (inclusief, havens, overslagcentra etc. en met op termijn een naar Duitsland doorgetrokken Zuiderzeelijn) kan eraan bijdragen dat de kerngebieden in Noord-Nederland beter aangesloten raken op de economische kerngebieden in (Randstad) en buiten Nederland (Bremen/Hamburg en verder).

Naar verwachting zal door de toetreding van de nieuwe lidstaten (m.n. Polen en de Baltische staten) en de verdere integratie van Scandinavië (en de verbeterde infrastructuur in die richting) er in die gebieden sprake zijn van toenemende economische activiteit. Als Nederland ook voor die gebieden een Europese mainportfunctie wil vervullen, dan draagt de Noordelijke Ontwikkelingsas daaraan op uitstekende wijze bij.

#### **Schakelen tussen de Randstad en Noord- en Oost-Europa**

Het SNN heeft er bij het kabinet op aangedrongen om de Noordelijke Ontwikkelingsas uit het Kompas voor het Noorden over te nemen in de Nota Ruimte en als uitvloeisel daarvan in de Nota Mobiliteit. Het kabinet heeft er weliswaar voor gekozen de meeste onderdelen uit de Noordelijk Ontwikkelingsas (de ZZL, de A6/A7, de A28, de intercity Randstad-Groningen en de vaarweg Lemmer-Delfzijl) tot de hoofdverbindingssassen te rekenen, dus tot de Ruimtelijke Hoofdstructuur waarvoor het Rijk eerstverantwoordelijk is. De Noordelijke Ontwikkelingsas dient internationaal te worden gepositioneerd, ook op de kaart, inclusief het economische kerngebied Hamburg/Bremen. Het SNN is verbaasd over het feit dat de Rijksweg A37 als onderdeel van het internationale netwerk via Emmen naar Duitsland en verder niet tot de hoofdverbindingssassen wordt gerekend. Te meer omdat Noord-Nederland én het Rijk hebben meegefinancierd aan het op orde brengen van de Duitse A31 als doorgaande internationale verbinding.

Het SNN is tevreden met het besluit van het Kabinet om de planstudie te starten voor de Zuiderzeelijn. Met deze snelle OV-verbinding wordt een verbetering van de bereikbaarheid van zowel het Noorden als de Randstad beoogd. Andere doelen zijn versterking van de regionale economie, behoud van de open ruimte en natuur in het Noorden (concentratie van wonen en werken rond de halteplaatsen van de Zuiderzeelijn) en mede een oplossing bieden voor de verkeers- en vervoerssituatie in het noordelijk deel van de Randstad.

Voor het SNN is het waarborgen van de ontwikkelingsmogelijkheden van de zeehaven Harlingen, naast die van Eemshaven/Delfzijl, een belangrijk punt. Hierbij gaat het zowel om de economische ontwikkeling van de havenstad Harlingen, als het waarborgen van de bereikbaarheid (op diepte houden van de vaargeul e.d.). Met de huidige Nota Ruimte is deze gewenste ontwikkeling niet gegarandeerd.

#### **Noordelijke stedelijke gebieden in ontwikkeling**

Het SNN heeft waardering voor het continueren van de positie van het Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.

Daarmee wordt door het Rijk medeverantwoordelijkheid genomen voor de ruimtelijke vraagstukken en - uitvoeringsprojecten in de regio. Maar daar hoort dan onlosmakelijk bij dat dit wordt doorgetrokken naar de Uitvoeringsagenda bij de Nota Ruimte, waarin ten onrechte geen

expliciet programma (projectenveloppe) voor alle nationaal stedelijke netwerken is opgenomen. De rijksverantwoordelijkheid voor de verdere totstandkoming van het stedelijk netwerk dient tot uitdrukking te komen in een substantiële instrumentele betrokkenheid bij het uitvoeringsprogramma voor de Regio Groningen-Assen en die is tot dusverre teleurstellend. Het SNN pleit wat dat betreft voor boter bij de vis.

In de Nota Ruimte is de positie en ontwikkeling van Leeuwarden gewaarborgd, doordat deze stad financieel en ruimtelijk-instrumenteel op gelijke voet zal worden behandeld als Groningen en Assen. In tegenstelling met de eerdere afspraken erkent het rijk de positie van Emmen echter niet. Emmen, als een de vier prioritaire steden in Noord-Nederland en grootste industriestad, ontbeert een positie in de Nota Ruimte die de gewenste ontwikkeling van Noord-Nederland ondersteunt en die van Emmen in het bijzonder. De Nota Ruimte voor Economische Dynamiek (EZ, 1997), de voorganger van de Nota "Pieken in de Delta", constateerde al terecht dat vergroting van economische concentraties één van de kansrijkste strategieën is voor de structuurversterking van Noord-Nederland. Groningen, Leeuwarden en Emmen hadden daarvoor al voldoende kritische massa. Het Langmanakkoord betekent, dat voor Noord-Nederland naast een landelijke maatstaf ook specifieke argumenten doorslaggevend mogen zijn in het nationaal ruimtelijk-economisch beleid

#### **Hervormingen van de landbouw niet alléén door de regio**

In de toekomst zal de invloed van de EU op de ruimtelijke ontwikkeling in Nederland naar verwachting alleen maar groter worden. Zowel in het kader van de internationalisering (geleidelijke afbraak van protectiemuren binnen de landbouwsector) als van het Europese beleid (afnemende subsidies en veranderend beleid) was het logisch geweest wanneer de Nota Ruimte meer aandacht had geschonken aan de positie van de landbouw. Onvoldoende worden de gevolgen voor het platteland onder ogen gezien van de grote veranderingen die de komende decennia in de landbouwsector kunnen gaan plaatsvinden. Omdat in de Nota Ruimte de focus van het Rijk nadrukkelijk ligt op de Ruimtelijke Hoofdstructuur, waarbinnen de landbouwruimte maar een heel beperkte rol speelt, zal Nederland veel EU landbouwgeld kunnen mislopen. Zeker voor Noord-Nederland zal dat zeer ongewenst uitpakken.

#### **Nota Ruimte laat witte gebieden ontstaan op het platteland**

In de Nota Ruimte en de Agenda Vitaal Platteland wordt gekozen voor een sterke en exclusieve rijksverantwoordelijkheid voor de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur. Voor de natuur is dit bijvoorbeeld de (aangescherpte) EHS, voor het landschap zijn dit de Nationale Landschappen en voor water is dit het hoofdwatersysteem (grote rivieren, kustgebied en IJsselmeer). Een hoogst zorgelijke ontwikkeling is dat het Rijk steeds meer 1 op 1 de inzet van rijksinstrumenten en rijks gelden koppelt aan de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur. De decentrale overheden kunnen hun verantwoordelijkheid alleen maar effectief oppakken, ook financieel, als de relatie met de gebieden buiten deze Hoofdstructuur (de zogenaamde 'witte gebieden') ook daadwerkelijk in de Nota Ruimte wordt gelegd.

Naar onze mening pakt deze beleidsombuiging nadelig uit voor de kwaliteiten van het (totale) landelijk gebied. De rijksoverheid zou een ruimere verantwoordelijkheid moeten houden dan alleen het beleidsmatig mee helpen formuleren van de basiskwaliteit buiten de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur; namelijk het (mede) financieren van bepaalde, ook in het rijksbeleid wenselijk geachte, uitvoerings- en beheersmaatregelen in de 'witte gebieden'.

#### **Onaanvaardbare afwijking van afspraken in de EHS**

Wij liggen in Noord-Nederland goed op schema met de realisering van de ecologische hoofdstructuur (EHS). Zoals bekend is, hebben de noordelijke provinciale besturen de afgelopen

jaren veel energie gestoken in het verkrijgen van draagvlak voor de EHS-invulling. We willen de komende jaren vooral doorgaan met de uitvoering. Het gestand doen van de daarvoor gemaakte afspraken met 'de streek' en de maatschappelijke organisaties, vinden wij van groot belang. Continuïteit in het rijksbeleid met betrekking tot de EHS heeft voor Noord-Nederland daarom de hoogste prioriteit. De volgende punten brengen wij in dit verband met name onder uw aandacht:

De definiëring en bescherming van de EHS wijkt in de Nota Ruimte af van de lijn tot nu toe:

- De beheersgebieden (zowel 1 op 1 begrensd als ruime jas) moeten ons inziens niet tot de (nieuwe) natuurgebieden worden gerekend, omdat deelname aan de agrarische natuureenheden dan gevaar loopt. Ze dienen de hoofdfunctie landbouw te houden. Dit is al sinds het zogenaamde Relatienotabeleid uit de 70-er jaren een belangrijke pijler onder het natuur- en landbouwbeleid geweest. Belangrijke voorwaarden zijn daarbij vrijwillige deelname en geen planologische schaduwwerking.
- De ruime jas beheersgebieden behoren naar onze mening helemaal niet tot de EHS. De consequentie hiervan is dat bijvoorbeeld de totale provincie Fryslân, die als ruime jas beheersgebied (voor weidevogelbeheer) is begrensd, onder de EHS valt (waarvoor derhalve het nee tenzij regime van kracht is).
- Provincies moeten beïnvloedingsgebieden (rond kerngebieden EHS en Vogel- en Habitatgebieden) aanwijzen. Wij pleiten er voor de lijn tot nu toe, dat bufferzones c.q. beïnvloedingsgebieden zoveel mogelijk binnen de EHS worden begrensd, voort te zetten.

Door het rijk is gekozen voor een geheel nieuwe benadering van de ecologische verbindingszones:

- Tot nu toe werden de 'normale' ecologische verbindingszones altijd tot de EHS gerekend. Dat geldt nu alleen nog voor de robuuste verbindingen. Hieraan wordt in de Agenda Vitaal Platteland gekoppeld dat het rijk ook niet langer EHS-hectares (in feite rijksmiddelen voor aankoop, inrichting en beheer) voor de 'normale' ecologische verbindingszones wil inzetten. Gesteld wordt dat de financiering desgewenst maar door de provincies moet gebeuren. Zo wordt met één pennensstreep het fundament onder de jarenlange provinciale inzet voor ecologische verbindingszones weggeslagen.
- Het Rijk zet alleen nog in op de robuuste verbindingen. Gesteld wordt dat het Rijk in 2003 bestuurlijke afspraken met de provincies heeft gemaakt over de realisering van alle robuuste verbindingen. Wij wijzen er evenwel op dat in het bestuurlijke overleg tussen minister Veerman en het IPO (november 2003) is afgesproken dat de provincies aan de slag gaan met de invulling en realisering van de eerste tranche robuuste verbindingen en dat pas in 2007 concrete afspraken over de tweede tranche gemaakt zullen worden.

### **Meer kansen en minder bureaucratie in de Nationale Landschappen**

Het SNN is op zichzelf beschouwd positief over de categorie Nationale Landschappen. Bij een zorgvuldige begrenzing worden de ontwikkelingen niet onnodig 'op slot' gezet en er gelden geen algemeen werkende beperkingen voor de grondgebonden landbouw.

Het is een gemiste kans dat Zuidwest Drenthe niet als zesde landschap in Noord-Nederland is aangewezen. Het is een gaaf esdorpenlandschap dat door de aanwezigheid en verwevenheid van hoge natuur-, landschaps- en cultuurwaarden grote betekenis heeft. De hoge waardering blijkt uit de sterk ontwikkelde toeristisch-recreatieve sector.

Voor Fryslân geldt dat wij voor de nadere invulling van het gebied Westergo, een terpengebied van nationaal belang in Noordoost Fryslân, met het ministerie van LNV hebben afgesproken dat wij de vrijheid hebben om een passende begrenzing te geven. Waarbij er ruimte blijft voor de verdere ontwikkeling van de economische kernzone en het bundelingsgebied Harlingen-Franeker

en voor de beoogde nieuwe glastuinbouwlocatie in Noordwest Fryslân. Met betrekking tot het gebied Noordelijke Wouden is afgesproken dat nader bekeken zal worden of hierbij ook (een deel van) het Groningse Zuidelijk Westerkwartier betrokken kan worden.

Wij voelen echter weinig voor het opstellen van een eigenstandig uitvoeringsprogramma voor elk Nationaal Landschap. Naar onze mening kan dat gewoon meelopen in de algemene programmering van activiteiten in het landelijk gebied.

**Samenvattend:**

Het SNN vraagt aan de leden van de Vaste Kamercie VROM om – zonodig via moties – te regelen dat:

1. de Langmanafspraken worden nagekomen en integraal onderdeel uitmaken van de Nota Ruimte en van de nota's die in het verlengde daarvan liggen zoals de Nota "Pieken in de Delta" en de Nota Mobiliteit;
2. in de Uitvoeringsagenda bij de Nota Ruimte een projectenveloppe wordt opgenomen voor het stedelijke netwerk Groningen-Assen, inclusief financieel instrumentarium;
3. Emmen, inclusief de A37, een positie in de Nota Ruimte krijgt die de gewenste ontwikkeling van deze stad en de internationale aansluiting van Noord-Nederland naar Duitsland en verder ondersteunt;
4. de ontwikkelingsmogelijkheden voor de havenstad Harlingen in de Nota Ruimte worden gewaarborgd;
5. in de Nota Ruimte meer aandacht wordt geschonken aan de gevolgen voor het platteland van de grote veranderingen in de landbouw;
6. in de Nota Ruimte wordt vastgelegd dat het Rijk medeverantwoordelijk is (ook financieel) voor de kwaliteiten van het landelijk gebied buiten de Ruimtelijk Hoofdstructuur;
7. in de Nota Ruimte geen beleidsombuiging met betrekking tot de EHS wordt vastgelegd, die de gemaakte afspraken in het verleden teniet doet en waarmee de realisering van de EHS en de deelname aan het agrarisch natuurbeheer gevaar loopt;
8. bij de begrenzing van de Nationale Landschappen door de provincies de economische belangen kunnen worden gewaarborgd (Westergo) en Zuid Drenthe aanwijzen als zesde Nationaal Landschap in Noord-Nederland.

Hoogachtend,

het Dagelijks Bestuur van het  
Samenwerkingsverband Noord-Nederland,

J.G.M. Alders,  
Voorzitter SNN

H.J. Bolding,  
secretaris

in afschrift aan:

- alle leden van de Tweede Kamer,
- de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
- de minister van Verkeer en Waterstaat
- de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- de staatssecretaris van Economische Zaken